

N:o 162.

Ank. till Riksd. kansli den 18 maj 1906, kl. 4,30 e. m.

Utlåtande, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen om godkännande af förslag till öfverenskommelse mellan svenska staten, å ena, samt Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag, aktiebolaget Gellivare malmfält och trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan, angående viss grufegendom m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

(R. A.)

I en till Riksdagen den 8 innevarande maj aflåten proposition (n:o 158) har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för sin del godkänna och antaga ett propositionen bilagdt, nämnda dag upprättadt förslag till öfverenskommelse mellan svenska staten, å ena, samt Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag, aktiebolaget Gellivare malmfält och trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan, angående viss grufegendom m. m.

Detta förslag till öfverenskommelse är af följande lydelse:

»Mellan svenska staten, å ena, samt Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag, aktiebolaget Gellivare malmfält och trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund, en för alla och alla för en, å andra sidan, är — med iakttagande däraf att hvart särskildt af de tre bolagen dels ikläder sig nedanstående förpliktelser och verkställer nedanstående rättsöfverlåtelser, i hvad desamma ankomma på det särskilda bolaget, dels ock jämväl ikläder sig ansvar såsom för egen skuld eller annan förpliktelse för af de andra bolagen gjorda utfästelser — följande öfverenskommelse träffad.

§ 1.

Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag förbinder sig att af all den järnmalm, som innehålles i de bolaget nu tillhöriga grufvor och inmutade områden i malmfälten i Syväjärvi, Nokutusvaara, Luossavaara, Kiirunavaara och Haukivaara, icke bryta och tillgodogöra sig mera än sammanlagdt etthundrafemtio (150) miljoner ton samt att, därest vid den undersökning af de inom berörda malmfält befintliga malmförekomsters utsträckning i fält och på djupet, hvarom närmare bestämmes i § 2, skulle visa sig, att totalkvantiteten järnmalm, däri inbegripen den under kontraktstiden brutna, ej uppgår till sjuhundrafemtio (750) miljoner ton, icke bryta och tillgodogöra sig mera än en femtedel af den konstaterade totalkvantiteten.

Aktiebolaget Gellivare malmfält förbinder sig att af den järnmalm, som innehålles i de detta bolag nu tillhöriga grufvor och inmutade områden i Gellivare malmfält, icke bryta och tillgodogöra sig mera än trettiosju miljoner femhundra tusen (37,500,000) ton, däri dock ej inräknad nu befintlig eller under tiden för denna öfverenskommelses bestånd vid grufbrytningen fallande s. k. varpmalm. Med varpmalm förstås sådant malmhaltigt berg, som faller vid brytningen af malmen eller måste brytas för att göra malmen åtkomlig men är för fattigt att kunna med fördel i oberedt skick exporteras.

§ 2.

Totalkvantiteten af den järnmalm, som innehålles i de uti § 1, första stycket, omförmälda malmförekomster, skall med användande af de praktiska och vetenskapliga hjälpmedel, som kunna stå till buds, bestämmas af en af sakkunniga och ojäfviga, svenska eller utländska ingenjörer eller geologer sammansatt nämnd, bestående af sju medlemmar, af hvilka tre utses af Kungl. Maj:t, lika många af Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag och en af styrelsen för tekniska högskolan i Stockholm. Till nämndens biträde äga Kungl. Maj:t och Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag att utse hvardera en juridiskt sakkunnig person.

Innan nämnd tillsättes för bestämmande af totalkvantiteten, skola sådana förarbeten, som kunna finnas erforderliga för ett riktigt bedömande af malmernas utsträckning i fält och mot djupet, hafva af bolaget och på dess bekostnad utförts; dock må, i den mån bolaget eller nämnden finner sådant önskligt, omförmälda arbeten fortsättas,

intill dess nämndens utlåtande meddelas. Med afseende å berörda arbeten skall beträffande Kiirunavaara iakttagas, att undersökningar skola utföras till erforderligt djup från dagen och från tvärorter, hvilka skola drifvas ifrån den utfraktstunnel, bolaget kommer att framföra nära Luossajärvis nivå från norra till södra ändan af Kiirunavaara.

Nämndens tillsättande må ej påyrkas tidigare än under år 1922. Har icke, sedan ena parten med uppgift om sitt val af ledamöter i nämnden gjort framställning hos den andra parten om tillsättande å dess sida af ledamöter i nämnden, sådan åtgärd ägt rum inom tre månader, är förstnämnda part berättigad att utse ledamöter i den andras ställe.

Nämndens utlåtande skall afgifvas senast under år 1924. Inför nämnden må såväl staten som bolagen framställa och grunda sina anspråk och påståenden. Nämndens beslut må ej öfverklagas. Stanna nämndens ledamöter i olika meningar, gälle den mening, som de flesta omfattat, såsom nämndens beslut.

Så snart nämnden konstaterat, att totalkvantiteten uppgår till 750 miljoner ton, skola nämndens arbeten upphöra. De för totalkvantitetens bestämmande i angifna omfattning erforderliga kostnader bestridas af bolaget.

Staten äger, sedan en totalkvantitet af 750 miljoner ton konstaterats, på egen bekostnad fortsätta undersökningen, dock att sådant ej må förorsaka hinder för bolagets grufdrift.

Skulle nämnden anse, att de för totalkvantitetens bestämmande utförda förarbeten äro otillräckliga, och förty förklara sig ur stånd att afgifva ett grundadt omdöme om totalkvantiteten, skall denna anses uppgå till fyrahundra (400) miljoner ton eller den större myckenhet, som nämnden trots undersökningens ofullständighet finner sig kunna på giltiga grunder angifva.

§ 3.

I händelse den enligt § 2 beräknade totalkvantiteten järnmalm befinnes uppgå till 750 miljoner ton eller mera, och Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag alltså äger att bryta och tillgodogöra sig 150 miljoner ton, skola följande bestämmelser gälla:

1:o. Bolaget skall bryta berörda 150 miljoner ton under tiden från den 1 januari 1907 till den 1 januari 1957.

2:o. För att bolaget må kunna inom nyss sagda tid bryta och försälja 150 miljoner ton järnmalm, tillförsäkrar staten bolaget att å

järnvägen Gellivare—Riksgränsen mot en afgift af två (2) kronor 64 öre per ton från Kiruna till Riksgränsen frakta

under år 1907	1,800,000 ton
» » 1908	2,000,000 »
» » 1909	2,200,000 »
» » 1910	2,400,000 »
» » 1911	2,600,000 »
» » 1912	2,800,000 »
» » 1913	3,000,000 »

samt att därefter utfrakta 3,000,000 ton per år och så mycket därutöver, som erfordras till utjämning af hvad under ett eller flera föregående år brustit i sistnämnda kvantitet, dock ej något år mera än 3,200,000 ton, bolaget obetaget att efter år 1913 frakta ytterligare 100,000 ton per år under villkor, att bolaget härför tillhandahåller erforderligt antal vagnar mot vanlig vagnhyra.

Så framt ej bolaget själf vill ombestyras af dess spår och dess egen bangård erforderlig vagnflyttning och växling, åtager sig staten att utföra densamma, mot det att bolaget ersätter kostnaden för därför använda växellokomotivs underhåll och materialförbrukning samt för den för vagnrörelsen erforderliga personalen äfvensom ränta och amortering å anskaffningskostnaden för lokomotiven, beräknad till 7 procent, allt ökad med 10 procent.

Uppstå mellan staten och bolaget olika meningar om den fordrade ersättningens storlek, skall saken hänskjutas till afgörande af tre skiljemän, af hvilka parterna utse hvar sin och öfverståthållarämbetet den tredje.

Bolaget är pliktigt att betala vagnhyra för det antal dagar, hvar med en vagns omloppstid, från det densamma ställts till bolagets förfogande för lastning till dess densamma efter skedd lossning återkommit till Kiruna, öfverskrider fem dagar, så framt ej bolaget håller reservvagnar till det antal, som svarar mot en långsammare omsättning än fem dagar. I omloppstiden inräknas ej uppehåll, orsakadt af naturhinder eller olyckshändelse.

Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag berättigas att af omförmälda kvantiteter årligen frakta intill 1,200,000 ton malm från Kiruna till Svartön mot en afgift af tre (3) kronor 48 öre per ton, däri inberäknad ersättning för upplagsplats och begagnande af lastningsanordningar på Svartön, i likhet med hvad som gäller för aktiebolaget Gellivare malmfält; skolande Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag, om det vill be-

gagna denna sin rättighet, därom hos järnvägsstyrelsen göra anmälan minst ett år före ingången af det kalenderår, hvarunder fraktningen från Kiruna till Svartön är afsedd att äga rum.

Staten fritager sig från ansvar för den minskning i den transporterade malmmängden, som kan uppstå, därest icke bolaget med största möjliga jämnhet fördelar malmafsändningen på årets särskilda månader eller trafiken förhindras genom omständigheter, öfver hvilka förvaltningen af statens järnvägar icke råder.

Det emellan Konungens befallningshafvande i Norrbottens län, å statens vägnar, och bolaget den 9 september 1899 ingångna arrendekontrakt angående kronan tillhörig mark vid Kiruna skall gälla, intill dess bolagens i detta kontrakt afsedda egendom öfvergår till staten. Härom skall arrendekontraktet förses med påteckning.

3:o. För hvarje år från och med 1911, intill dess jämlikt detta kontrakt äganderätten till bolaget tillhörig egendom öfvergår till staten, betalar bolaget till staten ett belopp, motsvarande en tiondedel af hvad för samma år utdelas till bolagets aktieägare och eventuellt afsättes till andra fonder än reservfonden, denna senare beräknad till högst en tiondedel utaf aktiekapitalet. Det staten sålunda för hvarje år tillkommande belopp, hvilket till riktigheten skall bestyrkas af statens styrelseledamot och dess revisor hos bolaget, skall inbetalas senast den 1 juli näst påföljande år.

Därest bolagets utdelning för något år skulle visas icke stå i skäligt förhållande till de i marknaden vid tiden för respektive försäljningsaftals afslutande gällande malmpris, skall bolaget vara skyldigt att i stället för ofvanberörda kontanta belopp tillhandahålla staten en myckenhet malm, motsvarande en tiondedel af den under det ifrågakomna året uttagna och försålda malmen, mot det att staten återbetalar det kontanta beloppet samt godtgör den på sagda tiondedel belöpande andel af alla omkostnader för det ifrågavarande året, däri inbegripna alla för året gjorda afskrifningar å de hos bolaget nu och framdeles bokförda värden, hvilka afse sådan egendom, som jämlikt detta kontrakt skall öfvergå till staten. Vill staten begagna sin omförmälda rätt, skall staten därom tillsäga bolaget inom ett år från det utdelningen till staten öfverlämnats.

Under tiden för detta kontrakts bestånd må icke någon bolagets egendom, som jämlikt kontraktet skall öfvergå till staten, i bolagets räkenskaper uppskrifvas utöfver dess i 1905 års balansräkning bokförda värde med större belopp än som å samma egendom verkligen

nedlagts, ej heller må ny sådan egendom bokföras till högre belopp än den kostnad, som därå användts.

4:o. Efter det jämlikt § 13 i detta kontrakt äganderätten till bolagen tillhörig egendom öfvergått till staten, betalar staten årligen under hvarje närmast följande år till Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag ett belopp, motsvarande hvad af bolagets utdelningar eller afsättningar till andra fonder än den på ofvan angifna sätt begränsade reservfonden för de senaste tio åren närmast före äganderättens öfvergång till staten i medeltal för år belöper å försålda en och en half miljon ton järnmalm, intill dess bolaget sålunda erhållit vinst å en malmkvantitet, uppgående till en tiondedel af hvad bolaget brutit och försålt från och med år 1911 intill äganderättens öfvergång till staten.

§ 4.

I händelse den enligt § 2 beräknade totalkvantiteten järnmalm befinnes icke uppgå till sjuhundrafemtio miljoner ton, och den malmkvantitet, bolaget äger bryta och tillgodogöra sig, således icke uppgår till etthundrafemtio miljoner ton, skola bestämmelserna i § 3 likväl lända till efterrättelse med iakttagande, att den tid, efter hvilken förlopp staten skall erhålla äganderätt till bolaget tillhörig egendom, nedsettes från 50 år i samma proportion, som den malmkvantitet, bolaget äger bryta och tillgodogöra sig, minskats från etthundrafemtio miljoner ton, samt att, om efter denna norm äganderättens öfvergång till staten skulle inträffa på annan dag än den 31 december, bolaget ändock behåller äganderätten till årets slut.

§ 5.

Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag förbinder sig att icke till utlandet exportera s. k. A-malm från utmälen n:r 16, 17 och 27 (Vaktmästarens kulle) i Kiirunavaara utöfver den kvantitet (omkr. 750,000 ton), som redan blifvit enligt ingångna kontrakt försåld för leverans från och med år 1907.

§ 6.

1:o. Aktiebolaget Gellivare malmfält skall bryta ofvan omförmälda 37,500,000 ton järnmalm under tiden från den 1 januari 1907 till den 1 januari 1957 med omkring 750,000 ton per år, s. k. varpmalm däri ej inberäknad, dock att, därest Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag tillhörig egendom, på sätt i § 4 sägs, skall före sistnämnda tidpunkt

med äganderätt öfvergå till staten, jämväl den aktiebolaget Gellivare malmfält tillhöriga, i detta kontrakt afsedda egendom skall samtidigt med äganderätt öfvergå till staten, utan att bolaget i sådant fall äger anspråk på ersättning för den malmkvantitet, som bolaget då ännu ej hunnit bryta.

2:o. Staten tillförsäkrar bolaget att få frakta nyssberörda malmkvantitet från Gellivare till Svartön mot en afgift af två (2) kronor 75 öre per ton och under de bestämmelser i öfrigt, som innefattas i kungl. brefvet den 1 juli 1898.

Det emellan Konungens befallningshafvande i Norrbottens län, å statens vägnar, och bolaget den 9 september 1899 ingångna arrende-kontrakt angående kronan tillhörig mark i Gellivare skall gälla, intill dess bolagens i detta kontrakt afsedda egendom öfvergår till staten; och skall kontraktet förses med påteckning härom. Enahanda bestämmelser gälla beträffande de emellan staten och bolaget upprättade kontrakt afseende Tingvalls kulle och Välkommen.

§ 7.

1:o. Därest det fraktbelopp, Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag har att jämlikt i § 3 mom. 2 stadgad grund till staten erlægga, för transport å järnvägen Gellivare—Riksgränsen något år ej skulle uppgå till sammanlagda beloppet af kostnaden för nämnda järnvägs drift och underhåll jämte fyra och fem tiondedels (4,5) procent å nuvarande och blifvande anläggningskostnad för samma järnväg, skall bolaget i allt fall för sådant år betala en summa, som motsvarar detta sammanlagda belopp. I driftkostnaden må dock ej inräknas utgift, som, enligt hvad af järnvägens räkenskaper utrönes, föranledts allenast af persontrafik, postbefordran och transport af annat gods än bolagets.

Om staten för annans räkning än bolagets fraktar malm från Kiruna till Riksgränsen till sammanlagd myckenhet af minst 300,000 ton för år, skall, i stället för nyssnämnda garantibestämmelse, gälla följande. Om något år fraktinkomsterna på järnvägen Gellivare—Riksgränsen ej skulle uppgå till sammanlagda beloppet af kostnaden för järnvägens drift och underhåll jämte 4,5 procent å nuvarande och blifvande anläggningskostnad för samma järnväg, skall bolaget i allt fall för sådant år betala, med inberäkning af fraktafgiften för transporterad malmkvantitet, en summa motsvarande den på bolagets transportkvantitet i förhållande till hela transportmängden på banan (person-, post- och godstrafik) proportionellt enligt vid statens järnvägar tillämpade fördelningsgrunder

belöpande andel af ofvannämnda sammanlagda kostnads- och procentbelopp. Skulle ett sådant år bolagets transportmängd icke uppgå till den i § 3 mom. 2 för året angifna kvantitet (respektive 1,800,000 upp till 3,000,000 ton), skall vid beräkning af bolagets andel i nämnda kostnads- och procentbelopp bolagets transportmängd i allt fall beräknas hafva utgjort den i § 3 mom. 2 angifna kvantitet.

2:o. Därest något år fraktinkomsterna på järnvägen Gellivare (Malmberget)—Svartön ej skulle uppgå till sammanlagda beloppet af kostnaden för järnvägens drift och underhåll jämte fyra och fem tiondedels (4,5) procent å nuvarande och blifvande anläggningskostnad för samma järnväg, innefattande jämväl alla statens upplags-, lossnings- och lastningsanordningar å Svartön, skola Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag och aktiebolaget Gellivare malmfält i allt fall för sådant år betala, med inberäkning af fraktafgiften för å denna bandel transporterad malmkvantitet, den på bolagens transportkvantiteter i förhållande till hela transportmängden på banan (person-, post- och godstrafik) proportionellt enligt vid statens järnvägar tillämpade fördelningsgrunder belöpande andel af ofvannämnda sammanlagda kostnads- och procentbelopp. Skulle ett sådant år Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag icke frakta en så stor malmkvantitet denna väg, som bolaget enligt § 3 mom. 2 anmält till befordran, eller aktiebolaget Gellivare malmfält icke frakta den i § 6 här ofvan omförmälda årskvantitet, skola vid beräkning af bolagens andel i nämnda kostnads- och procentbelopp bolagens transportmängder i allt fall beräknas hafva utgjort den en gång anmälda kvantiteten från Kiruna till Svartön och den i § 6 omförmälda kvantiteten från Malmberget till Svartön.

§ 8.

Såväl Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag som aktiebolaget Gellivare malmfält förbinda sig att af disponibla malmtillgångar i främsta rummet i mån af efterfrågan leverera hvad som för järn- eller ståltillverkning inom Sverige kan komma att åstundas.

Bolagen, hvilka icke må undandraga sig nu stadgade skyldighet gent emot dylik köpare, som för fullgörande af sina förpliktelser lämnar tillfredsställande bankgaranti, äga icke åsätta malmen högre pris än som är efter det vid köpet i allmänhet gällande prisläge skäligt. Uppstå emellan bolag och köpare olika meningar om huruvida det af bolaget fordrade pris är skäligt, är bolaget pliktigt att, därest Kungl. Maj:t sådant påfordrar, underkasta sig afgörande af tre skiljemän, af

hvilka bolaget och köparen utse hvar sin och fullmäktige i Sveriges riksbank den tredje.

§ 9.

Bolagen förbinda sig att sörja för en i allo rationell malmbrytning såväl vid Luossavaara-Kiirunavaara och Gellivare malmfält som ock vid det eller de öfriga i § 1 omförmälta malmfält, som må komma att af bolagen bearbetas, samt för sådant ändamål vidtaga lämpliga anstalter och nedlägga erforderliga kostnader. Bolagen förbinda sig jämväl att hålla all i detta kontrakt afsedd, för rörelsen erforderlig egendom i godt skick.

§ 10.

Bolagen förbinda sig att, på sätt i Grängesberg och i Kiruna redan ägt rum, äfven i Gellivare, där den med staten pågående rättegången hittills lagt hinder i vägen för förverkligande af bolagets afsikter, vidtaga åtgärder för beredande af tjänliga bostäder åt arbetarna samt för öfrigt, i hvad på bolagen ankommer, söka sörja för deras trefnad.

§ 11.

Skulle under den tid, detta aftal äger bestånd, exporttull eller annan pålaga eller afgift, af hvad slag det vara må, påläggas järnmalm, som brytes eller exporteras, förbinder sig staten att under förra hälften af nästpåföljande kalenderår godtgöra bolagen hvad de af sagda grund måst slutligen vidkännas för malm, som brutits i någon uti denna öfverenskommelse afsedd fyndighet.

Därest under sagda tid något af de tre bolagen måst vidkännas direkt beskattning, af hvad slag det vara må, efter annan eller högre grund än som gäller för bolag med årlig inkomst af en och en half miljon kronor eller förmögenhet af trettio miljoner kronor, skall staten under loppet af nästpåföljande kalenderår godtgöra detta bolag ej mindre hvad bolaget nödgats utgifva utöfver hvad det bort utgifva, därest dess beskattning utgått efter samma grunder som för bolag med ofvan sagda inkomst eller förmögenhet, än äfven ränta å skillnadsbeloppet efter fyra procent om året.

§ 12.

Staten förbinder sig att under den tid, denna öfverenskommelse varar, icke låta annan frakta för export afsedd järnmalm å järnvägen Luleå—Riksgränsen mot billigare afgifter än dem, som medgifvits bolagen.

§ 13.

1:o. Den 1 januari 1957 eller å den tidigare dag, som med tillämpning af § 4 här ofvan kan ifrågakomma, öfverlåter Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag utan ersättning med full äganderätt till staten den bolaget tillhöriga, inom Norrbottens län befintliga fasta egendomen 241,16 hektar mark i Juckasjärvi socken, afsöndrad från kronopark vid Kiruna.

Samtidigt öfverlåter aktiebolaget Gellivare malmfält utan ersättning med full äganderätt till staten samtliga detta bolag tillhöriga, inom Norrbottens län befintliga fastigheter, nämligen:

I Gellivare socken:

	$\frac{5}{32}$	mantal	fräse	Robsahm	n:o	1	
Fjällnäs	$\left\{ \begin{array}{l} \frac{1}{32} \\ 6 \end{array} \right.$	»	tunnland	inägor	afsöndrade från $\frac{1}{8}$ mantal	Wassara	n:o 4 eller Gellivare n:o 5
							eller Gellivare n:o 5
	$\frac{3}{64}$	mantal		Petersberg	n:o	1	
	$\frac{21}{512}$	»		Wassara	n:o	4 eller Gellivare n:o 5	
	$\frac{1}{128}$	»		d:o	»	d:o	
	$\frac{7}{128}$	»		d:o	»	d:o	
	$\frac{1}{64}$	»		d:o	»	Gellivare n:o 6	
	$\frac{9}{64}$	»		Wuortnuvuoma	n:o	1	
	$\frac{1}{32}$	»		Björkudden	n:o	1	

I Öfver-Luleå socken:

Holmfors såg

 $\frac{11}{128}$ mantal Buddbyn n:o 4 $\frac{13}{128}$ » d:o n:o 7 $\frac{7}{32}$ » Legoträsk n:o 1 $\frac{7}{64}$ » d:o n:o 1 $\frac{7}{64}$ » d:o n:o 1 $\frac{19}{128}$ » Alternäs n:o 1 $\frac{19}{128}$ » d:o n:o 1 $\frac{1}{6}$ » Kopparberg n:o 1 $\frac{13}{32}$ » Bläslandet n:o 1 $\frac{11}{1024}$ » Buddbyn n:o 3 $\frac{17}{2560}$ » d:o n:o 5 $\frac{39}{4096}$ » d:o n:o 7

skogsskiften

I Råneå socken:

$\frac{9}{32}$ mantal Rörviken n:o 1
 $\frac{3}{16}$ » Hedträsk n:o 1

I Neder-Luleå socken:

Å Svartön: Bältet n:o 3 om 10,3873 hektar, afsöndrad från $\frac{1}{16}$ mantal
 Björnsbyn n:o 5
 Bältet n:o 4 om 8,4397 hektar, afsöndrad från $\frac{13}{256}$ mantal
 Björnsbyn n:o 5
 En lägenhet om 73,7990 hektar, afsöndrad från $\frac{37}{128}$ mantal
 Björnsbyn n:o 6
 Ett område om 3,8630 hektar på Svartöberget.

Vid samma tidpunkt öfvergå utan ersättning med full äganderätt till staten samtliga de båda bolagen tillhöriga grufvor och inmutade områden inom Norrbottens län jämte alla för fyndigheternas tillgodogörande eller administrerande därstädes anordnade anstalter, byggnader, järnvägar och annat, likasom maskiner, redskap och rullande materiel, skolande härunder inbegripas all för grufvrörelsen afsedd eller använd fast och lös egendom af hvad slag den vara må, dock icke penningar, värdepapper, fordringar eller vid kontraktstidens utgång osåld järnmalm, ej heller järnvägsvagnar, som gå i trafik å statsbanan eller för malmtransport särskildt byggda ångfartyg.

Jämväl all egendom af den här förut i denna § angifna beskaffenhet, som de tre bolagen må inom ofvannämnda län förvärfva före ofvanberörda tidpunkt, skall då, med iakttagande af nyssnämnda undantag, utan ersättning med äganderätt tillfalla staten.

Bolagen fritaga sig från ersättningsskyldighet för det fall, att före fastigheternas afstående till staten desamma eller någon eller några af dem skulle utan bolagens förvällande lagligen frånvinnas bolagen, äfvensom från annan hemulsskyldighet än öfverlämnande af nuvarande äganderättshandlingar och lagfartsbevis. Likaledes fritaga sig bolagen från skyldighet att försvara sådana grufvor och inmutade områden, hvilka vid bristande försvar omedelbart tillfalla staten såsom jordägare.

2:o. Bolagen ansvara för, att den i mom. 1:o afsedda egendom vid tiden för dess öfverlämnande till staten icke besväras af andra in-teckningar än dem, som nu äro beviljade eller omnämnas i mom. 3 af denna §.

3:o. Bolagen förbinda sig att till staten öfverlämna äganderättshandlingarna till samtliga ifrågakomna grufvor och inmutningar jämte de i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolags eller aktiebolagets Gellivare

malmfält förlagsinteckningsbara egendom nu fastställda inteckningar, så snart och i den mån berörda handlingar frigöras från å dem nu hvilande pantförbindelser. Vid kontraktets underskrifvande å statens vägnar öfverlämna bolagen vidare såsom säkerhet för öfverlåtandet till staten af de i mom. 1 här ofvan omförmälda fastigheter skuldebref å sammanlagdt en miljon kronor med inteckningsrätt i fastigheterna.

Därest den i denna § afsedda egendom eller del däraf genom konkurs skulle frångå det bolag, den nu tillhör, är staten berättigad att af bolaget erhålla skadestånd till belopp motsvarande fem (5) kronor per ton af all den järnmalm, som återstår obruten, därvid till grund för myckenhetens bestämmande skall, hvad Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag angår, i första rummet läggas den uppskattning, som jämlikt § 2 må hafva ägt rum. Har denna uppskattning enligt nämndens förklaring omfattat all befintlig malm, skall samma uppskattning gälla. Har ej uppskattningen omfattat all befintlig malm eller har nämnden ännu ej blifvit tillsatt eller icke afgifvit utlåtande, äge staten förebringa annan utredning angående malmtillgångens storlek, dock att denna skall anses utgöra minst fyrahundra miljoner ton. Aktiebolagets Gellivare malmfält malmtillgång skall i nu afsedda fall anses utgöra en tiondedel af den myckenhet, som Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolags malmfält innehålla.

Hvad nu är sagdt om konkurs gälle ock, därest egendom genom utmätning frångår något af sistnämnda tvenne bolag, dock ej där denna egendom för exekutiv auktion saluvärderats till mindre än ett hundra tusen kronor, i hvilket fall skadeståndet skall utgöra tre gånger det belopp, hvartill den utmäta egendomen saluvärderats.

§ 14.

1:o. Under år 1925 äger staten rätt att, därest den det vill, tillsäga bolagen om inlösen af all i detta kontrakt afsedd egendom, och skall tillträdet i så fall äga rum den 31 december året därefter. Lösen skall gifvas enligt följande grunder. Af den malmkvantitet, som bolagen enligt § 1 äga bryta och tillgodogöra sig, skall den del, som vid tidpunkten för inlösningen återstår obruten, med tillägg af en tiondedel af hvad Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag brutit och försålt från och med år 1911 till dess inlösen äger rum, lika fördelas på de år, som återstå af den i §§ 3 och 4 bestämda tidsperiod med tillägg af fem år därutöfver. Därefter beräknas den nettovinst för hvart och ett af dessa år, hvarom bolagen genom statens tidigare tillträde komma att gå miste. Beräkningen af sagda nettovinster verkställas af nio ojäfvige

gode män, af hvilka tre utses af staten, tre af bolagen, en af magistraten i Stockholm, en af magistraten i Göteborg och en af styrelsen för tekniska högskolan i Stockholm. Vid beräkningen skola gode männen, för hvilka bolagens böcker och öfriga handlingar skola hållas tillgängliga, träffa sitt afgörande med hänsyn såväl till malmpris och brytningskostnader under den föregående tiden af bolagens verksamhet som till befintliga kontrakt och alla andra på bedömandet inverkan omständigheter. Sedan nettovinsten för hvart af de följande åren sålunda bestämts, uträknas det värde, som hvarje årsvinst har vid tidpunkten för inlösen, på det sätt att sagda värde med tillägg af ränta och ränta på ränta efter fyra procent för år från tillträdesdagen till ifrågavarande vinstårs utgång skall uppgå till samma belopp som den enligt ofvan angifna grunder beräknade nettovinsten för samma år.

Summan af årsvinsternas sålunda uträknade värden vid tidpunkten för tillträdet utgör inlösningsbeloppet. Det sålunda bestämda beloppet skall staten erlægga kontant å tillträdesdagen.

Inför gode männen må såväl staten som bolagen framställa och grunda sina anspråk och påståenden. Gode männens beslut må ej öfverklagas. Stanna de i olika meningar, gälle den mening, som de flesta omfattat såsom gode männens beslut. Lagen om skiljemän äger ej tillämpning i fråga om det i detta mom. afsedda förfarande. Angående påföljd af parts underlåtenhet att utse gode män gälle hvad i § 2 är för där afsedt fall stadgadt.

Begagnar staten icke sin lösningsrätt vid ofvan angifna tidpunkt, må densamma sedan ej göras gällande förrän tio år därefter samt ytterligare efter en period af tio år.

2:o. Skulle bolagen eller något af dem i väsentlig grad brista i fullgörandet af de i § 3 mom. 3, §§ 7 eller 9 stadgade åtaganden, och rättelse ej ske inom sex månader efter tillsägelse från statens sida, skall, i händelse staten sådant påfordrar, statens lösningsrätt till den i detta kontrakt afsedda egendom inträda. För sådant fall skola de i förestående mom. stadgade bestämmelser om lösen gälla, dock med den skillnaden att staten endast skall erlægga åttio procent af det inlösningsbelopp, som med tillämpning af mom. 1 skulle hafva utgått.

3:o. Därest förevarande paragraf träder i tillämpning, skall staten samtidigt med öfvertagande af egendomen jämväl öfvertaga Luossavaara-Kiironavaara aktiebolags samt aktiebolagets Gellivare malmfält förpliktelser jämte motsvarande rättigheter enligt sådana kontrakt angående leverans af järnmalm, hvilka äro upprättade, innan tillsägelse om inlösen enligt mom. 1 skett, eller, i fall tillträdet sker på grund af hvad i mom.

2 stadgas, innan staten framställt anspråk på inlösen; dock under förutsättning att icke något af de tre bolagen afhändt sig någon bolaget tillhörig malmångare, i förra fallet efter det staten tillsagt om inlösen, och i senare fallet efter det anspråk på inlösen framställts.

§ 15.

Är vid den tidpunkt, då staten tillträder egendomen, malm, som af Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag och aktiebolaget Gellivare malmfält brutits inom den i detta kontrakt stadgade begränsning, osåld, äga bolagen utfrakta densamma på i detta kontrakt stadgade villkor.

§ 16.

Staten utfäster sig att vid tillträdet af bolagens ifrågakomma egendom, i den mån sådant lämpligen kan ske, öfvertaga den hos Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag och aktiebolaget Gellivare malmfält anställda personal äfvensom att svara för fortsatt utbetalning af då utgående, till beloppet rimliga pensioner och understöd åt tjänstemän och arbetare, som varit anställda vid nämnda båda bolag.

§ 17.

Därest staten före utgången af år 1953 tillträder den i detta kontrakt afsedda egendom, förbinder sig staten att till G. E. Broms' rättsinnehafvare utbetala den royalty, som enligt aftal af den 11 februari och den 20 maj 1903 häftar vid den egendom, staten sålunda förvärfvat.

§ 18.

Den mellan kronan, å ena, och aktiebolaget Gellivare malmfält m. fl., å andra sidan, anhängiga rättegång angående rätt till vissa inmutningar, i hvilken rättegång Svea hofrätt gifvit dom den 23 februari 1906, nedlägges till alla delar, och parterna bära hvar sina kostnader för samma rättegång.

§ 19.

Därest bolagen eller något af dem vid statens tillträde af den i detta kontrakt afsedda egendom, vare sig detta sker i enlighet med § 13 eller § 14, äger för malmtransport särskildt byggda ångfartyg, skall staten vara berättigad och skyldig inlösa dessa fartyg till pris, som bestämmes af skiljemän, af hvilka hvardera kontrahenten utser en och de två sålunda utsedda eller, i fall de icke kunna ena sig, öfverståhållarämbetet den tredje.

§ 20.

Genom detta kontrakt upphäfvades den emellan staten, å ena, och Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag, å andra sidan, den 2 juli 1898 ingångna öfverenskommelse. Till ytterligare säkerhet för uppfyllande af bolagets förbindelser enligt förevarande kontrakt skola hos staten kvarblifva såväl det intecknade skuldebref å två miljoner kronor, som af bolaget öfverlämnats till staten såsom säkerhet för ett i sagda öfverenskommelse stadgadt vite, som ock de såsom pant för samma öfverenskommelse till staten aflämnade depositionsbevis, dock med rätt för bolaget, så länge det fullgör sina förbindelser enligt förevarande kontrakt, att uppbära ränta å bevisen.

§ 21.

De rättigheter, som på grund af detta kontrakt tillkomma bolagen, må icke utan statens samtycke å annan öfverlåtas.

Förestående aftal antages härmed, under förutsättning af vederbörande bolagsstämmors godkännande inom nästkommande juni månads utgång, men upphör att vara för bolagen bindande, därest det icke af staten inom samma tid godkännes.

Stockholm den 8 maj 1906.

Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund
Vollrath Tham.

Aktiebolaget Gellivare Malmfält
Vollrath Tham.

Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag
Vollrath Tham.

Brukspatron Vollrath Thams egenhändiga namnteckning
bevittna:

C. H. Byström.

L. Lagerhjelm.»

I anledning af denna Kungl. Maj:ts framställning hafva inom Andra Kammaren följande motioner blifvit väckta:

n:o 166 af herr *C. J. Ödman*, hvilken hemställt, att Riksdagen, för den händelse kungl. propositionen n:o 158 i sin helhet eller med

modifikationer i öfrigt bifölles, måtte besluta, att i kontrakten mellan svenska staten, å ena sidan, samt trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund, aktiebolaget Gellivare malmfält och Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag, å den andra, skulle efter kontraktsförslagets 8 § införas en bestämmelse af följande hufvudsakliga innebörd och nedanstående ordalydelse, hvilken borde af vederbörande utskott erhålla den förändrade formulering, som möjligen kunde tarfvas:

»Bolagen förbinda sig att för sin malmexport med andras uteslutande använda fartyg, tillhörande svenska rederier, i den mån sådant möjliggöres genom upphörandet af nu gällande transportkontrakt samt svenska rederier anmäla sig för öfvertagande af transporten eller del däraf.

Bolagen, hvilka icke må undandraga sig nu stadgade skyldighet gentemot svenskt rederi, som för fullgörande af sina förpliktelser lämnar tillfredsställande garanti, äga icke påfordra lägre fraktsatser, än som äro efter det vid fraktaftalets uppgörande i allmänhet gällande prisläge skäliga. Uppstå mellan bolag och rederi olika meningar om huruvida föreslagen fraktsats är skälig, är bolaget pliktigt att, därest Kungl. Maj:t sådant påfordrar, underkasta sig afgörande af tre skiljemän, af hvilka bolaget och rederiet välja hvar sin samt kungl. kommerskollegium den tredje»;

n:o 167 af herr *S. Nordström*, som hemställt, att Riksdagen behagade i skrifvelse till Konungen anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes, efter vederbörlig utredning, för nästkommande års Riksdag framlägga sådana förslag till öfverenskommelse med Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag, Gellivare malmfält och trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund, att staten med det snaraste måtte komma till full ägande- och dispositionsrätt af malmfälten i fråga:

samt n:o 168 af herr *K. H. Branting*, hvilken hemställt, att Riksdagen, under förklarande att Kungl. Maj:ts proposition n:o 158 angående uppgörelse mellan staten och vissa malmfältsbolag icke kunnat i nu föreliggande form godkännas, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att en närmare undersökning måtte med första ske af malm-tillgångarna i Norrbotten och att i samband därmed Kungl. Maj:t måtte med vederbörande ägare inleda förhandlingar i syfte att återvinna på för båda parterna antagliga villkor dessa naturtillgångar åt staten, samt att de förslag, som med anledning häraf kunde blifva uppgjorda, måtte föreläggas om möjligt redan nästkommande Riksdag till pröfning.

Då statsutskottet först den 12 innevarande maj fått till förberedande behandling mottaga Kungl. Maj:ts förevarande proposition, har det icke varit för utskottet möjligt att under den korta tid, som kunnat ägnas åt denna vidtomfattande fråga, fullständigt intränga i densamma, så att utskottet med säkerhet kan bedöma hela innebörden af den föreslagna uppgörelsen och dess konsekvenser i ekonomiskt, statsfinansiellt och politiskt hänseende. Denna fråga är emellertid för vårt land af så stor och på skilda områden ingripande betydelse, att det måste synas betänkligt, om utan grundlig pröfning från Riksdagens sida ett beslut skulle fattas, hvarigenom hithörande förhållanden blefve definitivt eller för en så lång framtid som femtio år reglerade.

Vid detta förhållande och då det från statens synpunkt icke kan anses vara af omständigheterna påkalladt, att en sådan reglering nu omedelbart kommer till stånd, synes det utskottet med afseende å den långt framskridna tiden på riksdagen vara mest tillrådligt, att ej någon åtgärd i denna fråga nu beslutas. Ej heller synes det vara lämpligt, att Riksdagen, på sätt i särskilda motioner föreslagits, nu i skrifvelse till Kungl. Maj:t uttalar sig angående ifrågavarande grufegendoms förvärfvande åt staten på vissa angifna villkor.

På grund af det anförda får utskottet hemställa,

- a) att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke må vinna Riksdagens bifall;
- b) att herr Ödmans i ämnet väckta motion må anses besvarad genom Riksdagens bifall till utskottets hemställan under a);
- c) att herr Nordströms ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas; samt
- d) att herr Brantings omförmälda motion ej heller må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 18 maj 1906.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Reservation

af herrar *H. P. P. Tamm*, grefve *C. O. Taube*, *K. E. Bohnstedt*, friherre *N. A. H. Palmstierna*, *C. J. G. Swartz*, *D. Persson*, *K. Starbäck*, *A. H. Hammarskjöld* och *E. Hammarlund*, hvilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort hafva följande lydelse:

»Utskottet anser sig till en början böra, till förekommande af missuppfattning utaf hvad som anförts i det propositionen bifogade statsrådsprotokollet, sid. 3, göra en erinran angående innebörden af 1898 års Riksdags beslut beträffande transport af järnmalm för Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolags räkning å järnvägen Gellivare—Riksgränsen. Riksdagens beslut, liksom det på grundval däraf upprättade kontraktet af den 2 juli 1898, innebär, att bolaget skulle äga frakta 1,200,000 ton malm på de i kontraktet angifna betalningsvillkor, men beslutet innebär ingalunda något hinder mot att järnvägen utöfver dessa 1,200,000 ton besörjer ytterligare malmtransport mot särskild afgift.

Det i förevarande proposition framlagda kontraktsförslaget synes utskottet uppenbarligen innefatta afsevärda ekonomiska fördelar för staten, och då genom ingåendet af en sådan öfverenskommelse den sedan lång tid sväfvande frågan om de stora norrbottniska malmfälten och deras tillgodogörande skulle vinna en enligt utskottets mening för vårt land tillfredsställande lösning, anser sig utskottet böra i hufvudsak förordna bifall till den kungl. propositionen.

Hvad angår kontraktsförslagets detaljbestämmelser har utskottet icke haft annat att erinra, än att i ett par punkter förslagets affattning icke synes innebära fullt betryggande garanti mot möjligheten att genom kringgående eller misstolkning omintetgöra uppnåendet af det resultat, man velat vinna. Så är fallet med bestämmelsen i första punkten af § 3 mom. 3. För att trygga staten den tillförsäkrade årliga andelen af bolagets vinst är här stadgadt, att vid andelens beräkning hänsyn skall tagas såväl till hvad som utdelas till aktieägarne som till hvad som afsättes till fonder, dock att härvid göres undantag beträffande afsättningar till reservfonden, hvilka ej skola tagas i beräkning, så länge reservfonden ej uppgår till en tiondedel af aktiekapitalet. Detta stadgande synes lämna en utväg att obehörigt minska den staten tillkommande andelen på det sätt, att bolaget ökar aktiekapitalet och därigenom bereder sig rätt att öka afsättningen till reservfonden, hvarigenom staten skulle gå miste om andel i hvad som sålunda afsättes. För att

förekomma att i en framtid en sådan utväg skulle anlitas, synes det nödvändigt att bestämma att reservfonden uti ifrågavarande hänseende ej får beräknas högre än till en tiondedel af det nuvarande aktiekapitalet.

I § 8 stadgas, att bolagen äro skyldiga att under vissa villkor lämna företrädesrätt till erhållande af malm åt köpare, som åstunda sådan för järn- eller ståltillverkning inom Sverige. Denna företrädesrätt är enligt paragrafens affattning begränsad till »disponibla malm-tillgångar». Då stadgandet, sålunda affattadt, torde kunna gifva anledning till olika tolkningar och måhända göra den åsyftade företrädesrätten illusorisk, har utskottet ansett, att en annan affattning bör väljas, som klart och tydligt angifver, hvad en köpare har att iakttaga för att vara tillförsäkrad en åstundad leverans. Utskottet vill i sådant hänseende föreslå en bestämmelse, som utskottet har anledning tro vara antaglig äfven för bolagen, nämligen att bolagen ej må undandraga sig ifrågavarande leveransskyldighet, om köparen, då det är fråga om större årsleverans än 100,000 ton, gör framställning därom minst tre år före det, då leveransen skall äga rum.

Utskottet — som icke funnit skäl att såsom villkor för kontraktets antagande uppställa, att i detsamma intages det i herr Ödmans motion föreslagna tilläggsstadgandet — får på grund af det anförda hemställa,

att Riksdagen, med afslag å de af herr Ödman, herr Nordström och herr Branting i ämnet väckta motionerna, må på det sätt bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen för sin del godkänner och antager det vid statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 8 maj 1906 fogade förslaget till kontrakt mellan svenska staten, å ena, samt Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag, aktiebolaget Gellivare malmfält och trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund, å andra sidan, dock under förutsättning att i första punkten af kontraktets § 3 mom. 3 framför ordet »aktiekapitalet» insätts orden »det nuvarande» samt att kontraktets § 8 erhåller följande ändrade lydelse:

»§ 8.

Såväl Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag som aktiebolaget Gellivare malmfält förbinda sig att af

den malm, som brytes, i främsta rummet i mån af efterfrågan leverera hvad som för järn- eller ståltillverkning inom Sverige kan komma att åstundas.

Bolagen må icke undandraga sig nu stadgade skyldighet gent emot dylik köpare, som för fullgörande af sina förpliktelser lämnar tillfredsställande bankgaranti samt, där fråga är om större årsleverans än etthundratusen ton, gör framställning därom minst tre år före det, då leveransen skall äga rum; ej heller må bolagen åsätta malmen högre pris än som är efter det vid köpet i allmänhet gällande prisläge skäligt. Uppstå emellan bolag och köpare olika meningar om huruvida det af bolaget fordrade pris är skäligt, är bolaget pliktigt att, därest Kungl. Maj:t sådant påfordrar, underkasta sig afgörande af tre skiljemän, af hvilka bolaget och köparen utse hvar sin och fullmäktige i Sveriges riksbank den tredje.»

Herrar *H. Andersson, P. Olsson, A. Wiklund* och *L. Eriksson* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.